

A' Magyar Atlas Mappái kétféle papirosra nyomtatódnak és kiszínelve (illuminálva) a' következő áron adatnak: *Helvétziai papiroson* minden darab 1 forint. Nyomtató *Velén* v. Bazíliai papiroson 1 for. 24 kr." (Honnyi Levelek. Toldalék 1811. a Magyar Kurir 1811. II. kötetének végén.)

„Addig, míg nálunk, de kivált' Németországban valóságos *itató-papirosra* nyomtatnak, az Anglusok ebben a' részben is annyira el-anglusodtak, hogy nem tsak a' réznyomatokkal járó pompás könyveket, hanem még a' közönségesebbeket is, *hengersajton simogatott finom velinpapirosra* nyomtattják... Az írópapiros, melly nálunk már bujaság, önállók a' grádics' legalsó fogán ül." (Nemzeti Gazda, 1815. jan. 24-i szám.)

Ez utóbbi adat alapján a Könyvtári Szemle I. 37. lapján azt írtam, hogy 1815-ben még nem ismerték nálunk a velin-papirost. Fenti adatokból nyilvánvaló, hogy ismerték korábban is és használták is.

Említsük még meg, hogy a könyv „makulatúrázása“ régóta szokásban van. Fűskuti Landerer Mihály jelenti 1808-ban, hogy az 1808. évi országgyűlés aktái megjelentek. Egyben emlékezteti előfizetőit, hogy „a' akik az 1807-dik Esztendőknék Diariumára, es Ország Gyűlésbéli Actáira előre fizettek, és a' hátra maradt Terniókat még el nem vitették, hogy azon Terniókat... el-vitessék, mivel egyébként... ez hátra maradt Terniók Maculaturára fordíttatnak, és így tellyességben egy nyomtatvány sem fog találatni. (Hazai és Külf. Tud. 1808. II. 477.)

TRÓCSÁNYI ZOLTÁN.

XVIII. századi magyar főúri könyvtár. 1796-ban halt meg 81 esztendősen Óbuda utolsó magánföldesura, özv. gr. ZICHY MIKLÓSNÉ gr. BERÉNYI ERZSÉBET, s csaknem 2000 kötetnyi könyvtárát a pesti Egyetemi Könyvtár örökölte. 1796. április 18-án vette át az Egyetemi Könyvtár a tekintélyes könyvanyagot s a helytartótanács rendeletére azonnal leltárba foglalta. A leltározás munkáját SCHÖNWIESNER ISTVÁN végezte s a kész leltárt az egyetemi tanács 1796. június 7-én küldte át a helytartótanácsnak. Gyors munka volt, de a leltározás folyamán a könyveket csupán nagyságuk szerint (ívrét, negyedré, nyolcadré és tizenkettédre) válogatták külön, egyébként a könyvcímek minden rendszer nélkül követik egymást. A leltár nagy ívrétalakú füzetben maradt fenn s felírása a következő: *Catalogus librorum, quos excellentissima ac illustrissima domina comitissa Elisabetha Zicsy de Vásonkő, nata comitissa Berényi de Karancs Berény*

regiae scietiarum universitati Hungaricae testamento legavit. A könyvanyag nagyon vegyes, amint az adományozó grófnő érdeklődési köre is változó volt. Nagyon gazdag benne a francia mémoires-irodalom, de feltűnően sok a szabadkőműves vonatkozású nyomtatvány is, amelyek olvasása a XVIII. század utolsó évtizedeiben divatos volt. Magyar könyv feltűnően kevés volt a gyűjteményben s azok sem voltak jelentősebb munkák: Mennyei korona (1696), Pázmány Péter Kalauza (1613), Makula nélkül való tükör (1765), Szenci Molnár Albert latin-magyar szótára (1621), Molnár János természettudományi (1777) és Szlávy Pál bölcséleti munkája (1774). A kedvelt magyar epikusnak, Gyöngyösi Istvánnak munkái teljesen hiányzanak a gyűjteményből, pedig számtalan kiadásban jelentek meg a XVIII. század folyamán. Magyarországi latinnyelvű könyv sincs sok a gyűjteményben: Bél Mátyás Notitiája (1835), Szegedi Tyrociniuma (1734), Bonfini Decadesei, Istvánffy Historiája, Károlyi Lőrinc Speculumja (1747), Kéri Ferenc Imperatoresei (1744), a Mausoleum Regni Hungariae (1663), Ortelius Theatruma (1592), Pray Szent Erzsébetje (1770) és több Werbőczy-kiadás az egész, ami ezt az irodalmi ágat képviseli. Néhány régi könyv „*typis Gothicis*“ jelzést visel, mint a Chronica Regni Hungariae (1488), egy 1560. évi párizsi kiadású Missale, a Gesta Romanorum és Hortulus animae című, közelebről meg nem jelölt nyomtatványok. A francianyelvű könyvek sorában nagy sorozatok vannak, p. o. Calmet: Histoire universelle (1735) 16 kötetben, Fleury: Histoire ecclésiastique (1750) 36 kötetben, Histoire universelle trad. de l'Anglais (1747) 47 kötetben, Histoire de voyages (1749) 64 kötetben és Madame Gomez: Les cent nouvelles Nouvelles (1739) 19 kötetben, de túlnyomóan mégis inkább apró nyomtatványok.

A helytartótanács 1796. június 22-én azzal vette tudomásul a be-terjesztett leltárt, hogy az ajándékba kapott könyvek közül a kettős példányokat éppen úgy értékesíteni kell, mint annakidején a megszüntetett kolostorok könyvanyagának kettős példányaival történt. Magát a könyvanyagot beolvastották az egyetemi könyvtár állományába s ma csupán a helytartótanácsi levéltárban fennmaradt leltár őrzi az emlékezetét. (Depart. polit. litter. anni 1796. fons 12. pos. 46.) Ebből a leltárból megállapítható, hogy az irodalomkedvelő ZICHY MIKLÓS grófnak és feleségének könyvtára teljesen megfelelt az akkori magyar főúri családok műveltségének, amely műveltség magasfokú volt ugyan, de nemzeti szempontból alig képviselt értéket.

GÁRDONYI ALBERT.